

Přílohy

Příloha č. 1: Přehled realizovaných evropských referend od roku 1998 (tabulka)

Rok	Země	Téma referenda	Výsledek hlasování
1998	Irsko	Amsterodamská smlouva	Pro
1998	Dánsko	Amsterodamská smlouva	Pro
2000	Dánsko	Připojení k euru	Proti
2001	Irsko	Smlouva z Nice	Proti
2002	Irsko	Smlouva z Nice	Pro
2003	Švédsko	Připojení k euru	Proti
2005	Španělsko	Ústava	Pro
2005	Francie	Ústava	Proti
2005	Nizozemí	Ústava	Proti
2005	Lucembursko	Ústava	Pro
2008	Irsko	Lisabonská smlouva	Proti
2009	Irsko	Lisabonská smlouva	Pro
2012	Irsko	Fiskální pakt	Pro

Příloha č. 2: Typologie euroskepticismu

Autoři	Typologie
<p>Taggart a Szczerbiak (původní typologie)</p>	<p>Původní Taggartova a Szczerbiakova typologie se zaměřila pouze na negativní postoje politických stran k evropské integraci. Autoři představili dva typy euroskepticismu - tvrdý a měkký. Rozlišujícím kritériem je přitom hloubka a míra odporu. Tvrdý euroskepticismus definují jako "principiální opozici vůči EU a evropské integraci, která v důsledku vede k žádosti strany o vystoupení z EU. Politika strany je namířena proti projektu evropské integrace jako takovému" (Taggart a Szczerbiak 2003: 6). Naproti tomu strany měkkého euroskepticismu nejsou v jejich pojetí proti integračnímu procesu jako takovému nebo proti členství země v EU, ale „námitky vůči jedné nebo více politikám vedou k vyjádření kvalifikované opozice vůči EU...“ (Taggart, Szczerbiak 2003: 6).</p>
<p>Kopecský a Mudde</p>	<p>Kopecský a Mudde (2002: 300-304) v reakci na Szczerbiakovu a Taggartovu typologii rozlišili rozptýlenou (diffuse) a specifickou (specific) podporu evropské integraci. První znamená podporu obecné myšlenky evropské integrace, druhá je spojena s podporou EU. Postoj k evropské integraci posuzují pomocí dvojdimenzionálního modelu - na ose obecné podpory evropské integrace identifikují na opačných pólech eurofilu a eurofoby, druhá dimenze - podpora EU - proti sobě staví EU optimisty a EU pesimisty. Výsledkem tohoto přístupu jsou čtyři kategorie postojů: Euroentuziasté - podporují evropskou integraci a podporují současnou trajektorii EU; Europragmatici - odpůrci evropské integrace - podporují současnou trajektorii EU; Euroskeptici - podporují evropskou integraci - odmítají současnou trajektorii EU; Euroodmítači - odmítají evropskou integraci - odmítají současnou trajektorii EU</p>
<p>Conti a Verzichelli</p>	<p>Z původní Taggartovy a Szczerbiakovy typologie vycházel i Conti a Verzichelli (in Conti 2003: 15-22), doplnili ji však také o pozitivní postoje k evropské integraci resp. EU. Prvním pozitivním postojem je tzv. funkční europeanismus vyjadřující podporu strany evropské integraci, ale jen pokud, pokud nebude v rozporu s vlastními zájmy strany či státu (například ekonomická stabilita, modernizace země). Ztotožňující (identitární) europeanismus je skutečně principiální podporou integrace a jejího prohlubování, předávání dalších pravomocí, federální Evropy a evropského občanství. Evropská integrace je v tomto případě podporována, i když vyžaduje určité náklady. Conti definuje také neutrální (nejasný) postoj jako pomyslný střed mezi euroskepticismem a europeanismem typický pro strany, které se o tuto problematiku buď nezajímají, případně k ní nemají vyhraněný postoj. Nejvíce negativním postojem je tvrdý euroskepticismus jako odmítnutí celého procesu evropské integrace, jakož i EU, přičemž dochází ke zpochybňování její legitimacy. Pro strany zastávající tyto postoje neexistuje možnost reformy současného stavu, jediným řešením je zcela nový model spolupráce a vystoupení země z unie. Měkký euroskepticismus naproti tomu možnost reformování současné EU neodmítá. Nejedná se o principiální opozici vůči evropské integraci či EU, ale o námitky vůči jedné nebo více politikám.</p>
<p>Flood a Usherwood</p>	<p>Flood a Usherwood (2005: 6) ve své typologii definovali celkem šest kategorií. Nejsilnější odmítavý postoj představuje kategorie odmítačů. Ti zcela odmítají integraci a členství země v EU, jakož i jakoukoliv dílčí účast země na politice či instituci. Revizionisté žádají posun do stavu, který byl před schválením nějaké důležité smlouvy, případně požadují revizi některé z politik unie. Minimalisté současný stav EU sice akceptují, ale další prohloubení integrace odmítají. Pozitivnější postoje zastávají gradualisté podporující další integraci celého systému či jen dílčí politiky, reformisté jako zastánci „konstruktivního zapojení se do reformy s důrazem na její nezbytnost a nutnost“ a neoptimističtější založení maximalisté se svou aktivní podporou další rychlé integrace celého systému nebo dílčí politiky.</p>
<p>Riishøj</p>	<p>Riishøj (2004) ve své typologii pracuje spíše než s mírou euroskepticismu, s jeho obsahovou stránkou. Navrhuje následující formy euroskepticismu:</p> <ul style="list-style-type: none"> Identitární euroskepticismus jako důsledek rozporu mezi národní a evropskou identitou, která vede k obavě z pohlcení národní identity identitou evropskou. Euroskepticismus cleavage vychází z hlavních dělicích linií ve společnosti (cleavages), zejména z linie město-venkov. Funkcionální euroskepticismus souvisí s nesouhlasem s jednou konkrétní politikou EU (příkladem může být společná zemědělská politika). Institucionální euroskepticismus je projevem konfliktu mezi legitimitou evropských a národních institucí. Nízká míra důvěry v politické instituce národního státu může vést ke zvýšení důvěry v EU a naopak. Euroskepticismus národních zájmů je důsledkem konfliktu mezi národními a evropskými zájmy, což vede k obhajobě zájmů národních. Euroskepticismus zkušeností je důsledkem pocitu, že vstupní jednání nebylo spravedlivé a nevedlo k uspokojivému výsledku. Stranický euroskepticismus, který stojí na konkrétním (charismatickém) stranickém leadrovi. Atlantický euroskepticismus pramení z rozporu mezi příklonem k USA a EU. Důsledkem je zejména odmítnutí Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Praktický euroskepticismus neodporuje žádné konkrétní politice. Obsahem je národní uchopení EU a europeanizace.

Autoři	Typologie
<p>Taggart a Szczerbiak (revidovaná typologie)</p>	<p>Reakcí autorů na kritiku jejich původní typologie byla revize dosavadního přístupu. Přehodnotili zejména svůj pohled na tvrdý euroskepticismus a jeho determinaci podporou/nepodporou strany členství země v EU, jež byla nahrazena podporou/opozicí vůči přenesení politické moci směrem od států k nadnárodním institucím EU.</p> <p>Tvrdý euroskepticismus tak nově definují jako „principiální opozici vůči projektu evropské integrace založené na postoupení nebo transferu moci směrem k nadnárodním institucím jako EU“ (Szczerbiak, Taggart 2003:12). Modifikována byla rovněž definice měkkého euroskepticismu jako „absence principiální kritiky vůči evropskému integračnímu procesu (...) opozice vůči současné či budoucí plánované trajektorii, jejímž obsahem je další nárůst kompetencí EU“ (Szczerbiak, Taggart 2003:12).</p>
<p>Rovny</p>	<p>Rovny (2004) bere v úvahu jednak míru euroskepticismu (<i>magnitude</i>), jež je v jeho pojetí reprezentována rozdělením euroskepticismu na tvrdý a měkký, ale opírá se také o motivaci (<i>motivation</i>), která stojí za euroskeptickými postoji. Ta může být ideologická nebo strategická. Míra (<i>magnitude</i>) může nabývat určité polohy na ose, která je na svých koncích omezena tvrdým a měkkým euroskepticismem. Stejně tak se může motivace pohybovat na různých místech osy ohraničené motivací ideologickou a strategickou. Proložení těchto dvou os získáme teoretickou koncepci euroskeptického prostoru.</p>
<p>Kaniok</p>	<p>Při zohlednění odlišných paradigmat evropské integrace definoval Kaniok (2006: 94-95) tři typy postojů: Europeanisté s jednoznačně pozitivním postojem k evropské integraci s důrazem na její prohlubování a rozšiřování. Východiskem je nadnárodní paradigma. Eurogovernmentalisté mají pozitivní postoj k mezvládní formě integrace, vůči nadnárodním projevům integrace se mohou vymezovat negativně, případně neutrálně. Postoj euroskeptiků k evropské integraci je jednoznačně negativní, nesouhlasí ani s jedním z integračních paradigmat.</p>
<p>Sørensen</p>	<p>Sørensen (2008: 8) rozložila euroskepticismus (veřejný) na čtyři obecné (ideální) typy. Při ekonomickém euroskepticismu stojí za hodnocením postoje k unii její vnímání z pohledu hmatatelných ekonomických benefitů. Euroskepticismus založený na vnímání suverenity znamená situaci, kdy členství v EU sice může být považováno za ekonomicky výhodné, existuje však přesvědčení, že prohlubující se spolupráce ohrožuje národní suverenity. Z toho plyne zejména opozice vůči supranacionálním prvkům integrace. Demokratický euroskepticismus poukazuje na demokratické nedostatky EU – současné politické struktury jsou hodnoceny jako nevhodné – a z toho pramení pocit, že můj hlas není v EU slyšet nebo že EP nemá dostatečnou váhu. Sociální euroskepticismus se týká sociálního zapojení EU a její schopnosti chránit sociální práva občanů.</p>

Příloha č.3: Kódovací kniha

Výzkumný vzorek:

Média

Analyzovanými deníky jsou Mladá fronta DNES, Právo a Hospodářské noviny

Časové období

Analyzujeme proměnu české politické komunikace o Evropské unii v českém denním tisku porovnáním mediálního pokrytí evropské tematiky v souvislosti se třemi událostmi - referendum o vstupu ČR do EU (2003), podpis Lisabonské smlouvy Václavem Klausem (2009) a podpis tzv. eurovalu Milošem Zemanem (2013). Ve všech třech případech jsou do analýzy zahrnuta vydání uvedených deníků jeden týden před a jeden týden po sledované události. V případě referenda se tedy jedná o období od 6. června do 20. června 2003 (včetně), v případě podpisu LS období od 26. října do 10. listopadu 2009 (včetně) a pro podpis eurovalu jsou zkoumány všechna vydání od 26. března do 10. dubna 2013. V případě LS a eurovalu byl jeden ze dnů předcházejících těmto událostem státním svátkem, proto jsme do analýzy zahrnuli vždy jeden den navíc (26. 10. 2009 resp. 26. 3. 2013), abychom v rámci jednotlivých let porovnávali vždy stejný počet dní.

Analyzovaný materiál

Předmětem analýzy jsou texty nalezené na základě lexikálního filtru v podobě Evropská unie a/nebo EU a/nebo Evropa a/nebo unie a/nebo unijní a/nebo evropský a/nebo euro a/nebo euroskepticismus a/nebo euroskeptický a/nebo euroskeptik v databázi Newton Media, kromě:

- textů, které se v žádném ohledu netýkají Evropské unie (například sport, kultura apod.)
- textů, ve kterých je zmíněno *euro* ve smyslu konkretizace finanční částky nebo při informacích o kurzech jednotlivých měn. Články obsahující z uvedených slov pouze výraz *euro* jsou do analýzy zahrnuty pouze v případě, že se o *euru* mluví jako o společné měně (diskuse o zavedení *eura*, o jeho prospěšnosti apod.)
- článků spadajících do všech regionálních mutací (pro deníky MF DNES a Právo)

Kódovací jednotka:

Jako základní jednotka kvantitativní obsahové analýzy je stanoven článek bez ohledu na jeho zařazení co se týče typu (zprávy, komentáře, rozhovory) i jednotlivých rubrik. Kódují se přitom nejen články týkající se analyzované (dominantní) události (tedy referenda, LS a eurovalu), ale všechny texty, které v jakékoliv souvislosti zmiňují EU.

Proměnné a kategorie:

Identifikační proměnné:

Titul

1 Mladá fronta DNES

2 Právo

3 Hospodářské noviny

Datum

Ve formátu dd/mm/rr

Událost

1 Referendum

2 Lisabonská smlouva

3 Euroval

Analytické proměnné:

1. Typ článku

Pro účely analýzy jsou všechny články týkající se (i velmi okrajově) Evropské unie rozděleny do dvou skupin. První skupinou jsou tematické články, což jsou všechny ty,

jejichž obsah se týká především (nebo pouze) Evropské unie¹, jakož i texty, ve kterých je tato tematika jejich důležitou součástí.² Druhý soubor článků – tzv. referenční, zahrnuje články, které s tematikou EU nesouvisí (nebo to v nich alespoň není explicitně uvedeno), ale v určité jejich části je na EU odkazováno.³

Proměnná nabývá hodnot

1 Tematické články

2 Referenční články

2. Rubrika

Zajímá nás, o jaký typ článku se jedná z hlediska novinářských žánrů

Proměnná nabývá hodnot

1 Zpráva

2 Komentář

3 Rozhovor

4 Jiné

3. Umístění

V tomto případě jde pouze o určení toho, zda je článek umístěn na titulní straně nebo dále v listu

Proměnná nabývá hodnot

1 Titulní strana

2 Jiné

¹ Jednalo se o texty vztahující se k postavení ČR v EU, pojednávající o tématech plynoucích z členství země v EU (nebo v případě referenda o okolnostech a důsledcích vstupu do unie), o fungování unie, jejích vztazích s dalšími zeměmi, jakož i texty týkající se členství jiných zemí v EU.

² Zde se mohlo jednat v českém prostředí například o články pojednávající o protestech zemědělců, které ve značné míře souvisely se zemědělskou politikou unie (což muselo být v článku explicitně uvedeno) nebo o rozhovor s politikem, který se v jedné z částí věnoval také Evropské unii; v mezinárodním měřítku lze uvést příklad plynovou krizí v roce 2009, při které se jedním z aktérů stala také Evropská unie nebo zahraniční projev Václava Klause, kde se věnoval mj. také evropské integraci.

³ Co do témat se jednalo se o velmi pestrý soubor článků a důvody odkazů zde byly především následující – zmínka o evropské směrnici (nebo jiném evropském legislativním nástroji), komparace s EU (zejména porovnání některých ekonomických ukazatelů s průměrem pro členské země) nebo např. poznámka o tom, že se vrcholní představitelé EU zúčastnili nějaké události (například oslav pádu berlínské zdi v roce 2009).

4. Téma článku

Jde o zařazení článku do jednoho ze stanovených oborů. Je-li článek multioborový, je zařazen do toho tématu, které v textu převládá. Pokud není ani jedno z témat dominantní, článek patří pod proměnnou *Více oborů*. Nepatří-li článek ani do jednoho ze stanovených oborů, zahrneme ho pod proměnnou *Jiné*.

Proměnná nabývá hodnot

- 1 Domácí politika (česká, případně v jiné zemi)
- 2 Mezinárodní politika a diplomacie (také témata týkající se imigrace)
- 3 Ekonomika, finance
- 4 Business (také banky)
- 5 Zemědělství, životní prostředí, ekologie
- 6 Dotace
- 7 Soudy, trestná činnost
- 8 Energetika
- 9 Armáda, bezpečnost
- 10 Doprava
- 11 Zdravotnictví
- 12 Věda, výzkum
- 13 Kultura, školství
- 14 Média
- 15 Společnost
- 16 O Evropské unii (fungování, instituce, obecně)
- 17 Více oborů
- 18 Jiné

Pro každou kategorii sledujeme jak počet článků, tak celkový jejich rozsah (počítáno jako počet znaků bez mezer).

4. Zaměření článku

Jde o zařazení článku do jednoho z kategorií, které ukazují na to, jakých aktérů (co se týče zemí) se článek týká.

Proměnná nabývá hodnot

- 1 ČR a EU
- 2 Celá EU (včetně eurozóny)
- 3 Jiná členská země a EU
- 4 Nečlenská země a EU
- 5 ČR a jiná, neunijní země
- 6 Dvě unijní země mezi sebou
- 7 EU jako mezinárodní aktér
- 8 Svět

Pro každou kategorii sledujeme jak počet článků, tak celkový jejich rozsah (počítáno jako počet znaků bez mezer).

Násleující proměnné budou sledovány jen pro tematické články:

5. Focus

Proměnná má určit, zda se článek týká hlavní (sledované) události nebo události jiné. V případě referenda se zde počítají i texty zabývající se dopadem případného vstupu, u LS zase články jak o samotné smlouvě, tak o výjimce, kterou si ČR vyjednala o několik dní dříve.

Proměnná nabývá hodnot:

- 1 Focus
- 2 Jiné

Pro každou kategorii sledujeme jak počet článků, tak celkový jejich rozsah (počítáno jako počet znaků bez mezer).

6. Délka článku

Proměnná stanoví rozsah článku v počtech znaků s mezerami.

Další sada proměnných se bude týkat zdrojů citovaných v jednotlivých člancích. Do zdrojů počítáme jakoukoliv citaci, kromě:

- citací fiktivních rozhovorů
- citací, které pronesli historičtí aktéři (viz dále)

citací z prohlášení institucí, svazů apod.

citací z knih

Do citovaných zdrojů naopak započítáváme

citace médií (pokud je citováno, co napsalo konkrétné médium – jeho vlastní tvorba, pokud je citováno, co řekl nějaký aktér v jiném médiu, je tato citace připsána danému aktérovi)

citace, které nelze přesně identifikovat (anonymní zdroje, jako např. nejmenovaný diplomat, zdroj z ODS apod.) – ty zařadíme do kategorie *Nespecifikováno*.

Jedná e o tyto proměnné:

7. Přímá citace – původ zdroje

Při rozhodování o tom, zda citaci zařadit do domácích či unijních zdrojů, je důležité posoudit kontext promluvy – tedy zda například zdroj vystupuje jako europoslanec, účastník Konventu nebo naopak jako domácí aktér.

Proměnná nabývá hodnot:

1 český

2 z jiné členské země EU

3 z nečlenské země

4 unijní

5 mezinárodní

6 nespecifikováno

Pro každou kategorii sledujeme jak počet aktérů, tak celkový rozsah citací (počítáno jako počet znaků bez mezer).

8. Přímá citace – typ zdroje

Proměnná nabývá hodnot:

1 politik – exekutiva (prezident, premiér, ministr, komisař apod.)

2 politik – legislativa

3 politik – mimoparlamentní

4 politik - jiný

5 expert – (kdokoliv, kdo podává odborný názor k problému)

- 6 svazy, asociace, komory
- 7 zájmové organizace, občanská sdružení, NGOs
- 8 hlas lidu (neboli civilisté, „názor ulice“)
- 9 business
- 10 média
- 11 akademici
- 12 veřejně známé osobnosti („celebrity“)
- 13 nižší správní celky (starosta, hejtman, zastupitel apod.)
- 14 úředníci (vláda, ministerstvo, kraje, obce)
- 15 orgány státní správy
- 16 mluvčí
- 17 jiné

Pro každou kategorii sledujeme jak počet aktérů, tak celkový rozsah citací (počítáno jako počet znaků bez mezer).

9. Přímá citace - politická strana

Zde kódujeme všechny citace členů politických stran

Proměnná nabývá hodnot:

- 1 ODS
- 2 ČSSD
- 3 KSČM
- 4 KDU – ČSL
- 5 SZ
- 6 TOP 09
- 7 US
- 8 VV
- 9 Jiné

Pro každou kategorii sledujeme jak počet aktérů, tak celkový rozsah citací (počítáno jako počet znaků bez mezer).

10. Přímá citace – přítomnost kritiky

Zde kódujeme všechny citace, které explicitně kritizují EU, některou její politiku, instituci, citace stavící se proti vstupu apod.

Proměnná nabývá hodnot:

1 Kritika přítomna

2 Kritika nepřítomna

Pro kategorii *Kritika přítomna* sledujeme jak počet aktérů, tak celkový rozsah citací (počítáno jako počet znaků bez mezer).

Další sada proměnných se bude týkat aktérů přítomných v jednotlivých člancích. Do aktérů počítáme všechny zdroje (citace), jak jsou definovány pro proměnné 7 – 10, ale bez citací médií. Aktéry jsou navíc všechny osoby, které jsou v článku zmíněny, kromě fiktivních aktérů

aktérů z knih, filmů, reklam apod.

Do aktérů naopak započítáváme

aktéry z historie

aktéry, které nelze přesně identifikovat (anonymní zdroje, jako např. nejmenovaný diplomat, zdroj z ODS apod.) – ty zařadíme do kategorie *Nespecifikováno*.

Jedná e o tyto proměnné:

11. Aktér – původ zdroje

Při rozhodování o tom, zda aktéra zařadit mezi domácí či unijní aktéry, je důležité posoudit kontext - tedy zda například vystupuje jako europoslanec, účastník Konventu nebo naopak jako domácí aktér.

Proměnná nabývá hodnot:

1 český

2 z jiné členské země EU

3 z nečlenské země

4 unijní

5 mezinárodní

6 nespecifikováno

Pro každou kategorii sledujeme jak prostou frekvenci výskytu.

12. Aktér - typ

Proměnná nabývá hodnot:

1 politik – exekutiva (prezident, premiér, ministr, komisař apod.)

2 politik – legislativa

3 politik – mimoparlamentní

4 politik - jiný

5 expert – (kdokoliv, kdo podává odborný názor k problému)

6 svazy, asociace, komory

7 zájmové organizace, občanská sdružení, NGOs

8 hlas lidu (neboli civilisté, „názor ulice“)

9 business

10 média

11 akademici

12 veřejně známé osobnosti („celebrity“)

13 nižší správní celky (starosta, hejtman, zastupitel apod.)

14 úředníci (vláda, ministerstvo, kraje, obce)

15 orgány státní správy

16 mluvčí

17 jiné

Pro každou kategorii sledujeme prostou frekvenci výskytu.

13. Aktér – politická strana

Zde kódujeme všechny aktéry politických stran

Proměnná nabývá hodnot:

1 ODS

2 ČSSD

3 KSČM

4 KDU – ČSL

- 5 SZ
- 6 TOP 09
- 7 US
- 8 VV
- 9 Jiné

Pro každou kategorii sledujeme prostý výskyt aktérů.

- 14. Přítomnost kritiky v článku
- 15. Celkové vyznění článku

Dále sledujeme výskyt některých pojmů v textech:

- 16. Euroskepticismus
- 17. Evropská komise
- 18. Evropský parlament
- 19. Evropská rada
- 20. Rada ministrů
- 21. Evropský soudní dvůr

Proměnné vždy nabývají hodnot:

- 1 ano
- 2 ne

22. Hlasy v anketě MF DNES

Proměnná, která stanoví, jaký je postoj respondenta k EU

Proměnná nabývá hodnot:

- 1 kladný
- 2 záporný
- 3 jiné

22. Hlasy v anketě Práva

Proměnná, která stanoví, jaký je postoj respondenta k EU

Proměnná nabývá hodnot:

1 kladný

2 záporný

3 jiné

Příloha č. 4: Podpůrné tabulky a grafy k analýze Lisabonské smlouvy

Pozornost médií

	MF DNES	Právo	HN
Články tematické	70	109	98
Články referenční	33	52	56
Články CELKEM	103	161	154
Články tematické na titulní straně	9	14	11
Články referenční na titulní straně	1	10	3
Články na titulní straně CELKEM	10	24	14
Celkový rozsah tematických článků	162 312	282 947	263 236
Průměrná délka tematických článků	2 318	2 596	2 686

Seznam zkratek

CVVM	Centrum pro výzkum veřejného mínění
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
EK	Evropská komise
EP	Evropský parlament
EU	Evropská unie
EVS	evropská veřejná sféra
ES	Evropské (á) společenství
HN	Hospodářské noviny
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
LIDEM	Liberální demokraté
LS	Lisabonská smlouva
MFD	Mladá fronta DNES
ODS	Občanská demokratická strana
SZ	Strana zelených
ÚS	Ústavní soud
US-DEU	Unie svobody – Demokratická unie
VV	Věci veřejné
VVM	výzkumy veřejného mínění